

Mistä ikääntyvä pk-yrittäjä löytää motivaation digiloikkaan?

29.3.2022

Riittävät digitaidot ovat nykypäivän yrittäjän arjessa välttämättömyys. Erityisesti ikääntyvät pk-yrittäjät, joilla ei ole mittavaa digiosaamista valmiiksi, saattavat pohtia, mistä löytää riittävä motivaatio tarvittavaan digiloikkaan. Parhaimmillaan digitaitojen kartuttaminen voi tarkoittaa ikääntyvälle yrittäjälle palkitsevia oivalluksen, onnistumisen sekä yritystoiminnan kehittämisen kokemuksia, tätä mieltä olivat eteläpohjalaiset yli 54-vuotiaat yrittäjät, joita haastateltiin DIKO-hankkeeseen. Digiloikka ja digisovellusten omaksuminen edellyttävät kuitenkin riittävää innostusta asiaan ja halua tehdä asioita toisin.

Digimotivaation lähteillä

Motivaation tutkijat ovat selvittäneet, että ihmisellä on kolme perustavaa psykologista tarvetta, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä ihmisen motivaatiolle, uusien taitojen oppimiselle ja hyvinvoinnille: kokemus omaehtoisuudesta, kyvykkyydestä ja yhteisöllisyydestä. Osa lisää tähän myös hyväntekemisen kokemuksen eli sen, että yrittäjä kokee, että uusi asia johtaa johonkin hyvään.

Yrittäjät ovat usein siinä asemassa, että he voivat itse valita, missä määrin ja millaisia digitaalisia työvälineitä he käyttävät yrityksessään, kunhan heillä on vain tietoa, miten niitä voi hyödyntää. Pk-yrittäjien ongelmana kuitenkin on, että tietoa, tarjoajia ja ohjelmistoja löytyy paljon, mutta yrittäjän voi olla vaikea tietää, mitkä ovat oman liiketoiminnan kannalta hyödyllisimpiä. Yrittäjien mukaan on tärkeää muistaa, että ikääntyvät yrittäjät innostuvat harvoin pelkästään laitteista, siksi ei tulisikaan pyrkiä opettelemaan vain laitteiden käyttöä vaan yrittäjän kannattaa pysähtyä miettimään, mitä hyötyä niistä on hänelle. Hyöty voi olla esimerkiksi tehokkaampaa tiedonvaihtoa, vuorovaikutusta, markkinointia tai tiedonhankintaa.

Haastatellut yrittäjät näkivät digitalisaation välttämättömänä osana nykypäivää, joten he ajattelivat yrittäjien suhtautuvan digitalisaatioon pääsääntöisesti käytännönläheisesti ja myönteisesti. Toisaalta ymmärrettiin, että yli 54-vuotiailla yrittäjillä digitalisaatioon voi liittyä negatiivisia ajatuksia ja kokemuksia ulkoisesta paineesta tai pakosta, jotka voivat juontua esimerkiksi lainsäädännön määräyksistä, toimialan ohjeistuksista tai yleisestä ilmapiiristä pysyä digikehityksen mukana. Digitaitojen oppimisen tärkeimpinä motivaattoreina mainittiin kuitenkin moninaiset hyödyt, joita digitaalisuudesta voi liiketoimintaan olla. Tärkeimmät hyödyt ajateltiin ajankäytöllisiksi ja asiakasrajapintaan liittyviksi.

Aika ja asiakkaat haltuun

Tärkein hyöty ja motivaattori, miksi nimenomaan ikääntyvän pk-yrittäjän kannattaa panostaa digitaitoihin, on että ne säästävät aikaa ja helpottavat yrittäjän arkea monin tavoin. Monet rutiiniasiat sujuvat joustavammin digitalisaation myötä. Haastateltavilla oli monia esimerkkejä, miten he itse olivat voineet säännellä omaa työaikaa joustavammaksi digityövälineiden avulla ja jopa vapaa-aika oli voinut lisääntyä. Parhaimmillaan ne lisäsivät yrittäjän jaksamista. Esimerkiksi Teamsin avulla turhat työmatkat jäivät pois tai liikkeen aukioloaikoja oli voitu rajata yrittäjäystävällisemmiksi verkkokaupan, nettisivujen tai ajanvarausjärjestelmien avulla. Digitaalisuus saattoi tarkoittaa pienten arkisten asioiden tekemistä sujuvammin, kuten viestinvaihtoa sähköpostitse tai laskun lähettämistä sähköisten järjestelmien kautta.

Toinen tärkeä tekijä, miksi yli 54-vuotiaiden yrittäjien kannattaa kiinnostua digisovelluksista, oli kokemus siitä, että digitalisaation myötä asiakasta on mahdollista palvella paremmin ja samalla päästä lähemmäs asiakasrajapintaa. Monia ikääntyviä yrittäjiä kiinnostikin omien taitojen kartuttaminen some-osaamisessa. Somen kautta yrittäjä voi kertoa näppärästi, mitä meidän yritykselle kuuluu. Tuntui hyvältä, jos asiakkaat peukuttivat yrityksen tuotteita ja löysivät liikkeen. Merkittävä motivaattori oli sekin, että nykyään asiakkaat perehtyvät tuotteisiin etukäteen netissä, mikä osaltaan motivoi ylläpitämään ja kehittämään yrityksen digitaalisia alustoja.

Myös yrittäjät itse hakevat tietoa verkosta monin tavoin. Asioita ”googletetaan”, etsitään tietoa oman toimialan tuotteista, yksittäisten tuotteiden hinta- ja saatavuustietoja sekä ylipäätään tietoa, mikä auttaa yrittäjää pysymään ajanhermolla asiakaspinnassa. Ikääntyvät yrittäjät vaikuttivatkin olevan varsin tietoisia, mitä muissa vastaavissa yrityksissä tapahtuu ja etsivät verrokkiyrityksistä myös vinkkejä oman yritystoimintansa digitalisaatioon.

Motivaatio oppimisen lähtökohtana

Tärkeintä yrittäjien mukaan on löytää riittävä motivaatio digitaitojen oppimiseen. Motivaatio syntyy ensimmäisistä onnistumisen kokemuksista, jotka lisäävät uskoa omaan digikyvykkyyteen. Vaikka osa haastatelluista pk-yrittäjistä oli jo suhteellisen digitaitavia, useimmat olivat kokeneet digivälineiden oppimisen aluksi vaikeaksi. Lähes kaikkien kokemus kuitenkin oli, kun uteliaisuus ylittää pelon, oppiminen alkaa sujua ja kipinä uusien digitaitojen oppimiseen löytyy.

Haastatellut pk-yrittäjät muistivat tilanteita, jotka olivat heikentäneet hetkellisesti motivaatiota sovellusten

oppimiseen. Uusi ohjelma ei ollut heti toiminut tai oli jääty jumiin johonkin yksityiskohtaan. Joskus oli ollut vaikeaa muistaa, miten tietoja syötetään ohjelmaan, jos sitä käytetään harvoin. Tällaisissa tilanteissa yrittäjä hakee helposti syytä itsestään ja ikääntymisestään, vaikka kyse saattaa olla muistakin asioita, kuten digituen puutteesta. Pk-yrittäjällä ei ole suurten organisaatioiden tavoin käytettävissä omaa ”ICT-asiantuntijaa” tai ”digitukea”, joka olisi välittömästi saatavilla mahdollisen ongelman ilmaantuessa, joten asioita oli osattava ratkoa itse. Tällaisissa tilanteissa ikääntyvä pk-yrittäjä voi kokea olevansa yksin digihaasteiden kanssa.

Haastateltujen yrittäjien mukaan digiosaaminen edellyttää monenlaisia oheistaitoja, mitä ikääntyvällä yrittäjällä ei välttämättä ole. Tarvitaan erilaisia sisällöntuotannon, yritystoiminnan personoinnin ja markkinoinnin taitoja, esimerkiksi laadukkaiden valokuvien ottamista tai erilaisia ”hoksaustaitoja”, kuten millaisia asioita, kuvia tai ”filmejä” verkkoon voi viedä ja miten sometilillä voi omintakeisella tavalla markkinoida oman yrityksen tuotteita. Nämä voivat haastaa ikääntyvää yrittäjää. Lisäksi yrittäjän vastuulla on huolehtia siitä, että myös työntekijöillä on riittävät digivalmiudet, jotka hekin voivat olla ikääntyviä.

Digikoulutuksella on väliä

Laadukkaalla ja yrittäjien taitotasoa vastaavalla digikoulutuksella on merkitystä motivaation luojana. Koulutus voi olla avainasemassa siinä, että syntyy onnistumisen kokemuksia ja tunne riittävästä digikyvykkyydestä. Yrittäjillä oli kokemuksia siitä, että jokaisessa ohjelmassa ja digivälineessä on omat sanastonsa ja ”takamatkalta” aloittelevan yrittäjän on vaikea saada sanastosta kiinni, mistä puhutaan. Näin saattoi käydä, jos uutta asiaa pyrittiin omaksumaan pelkästään esimerkiksi kuuntelemalla luentoa. Koulutus tulisi olla monipuolista, käytännönläheistä ja omaa osaamistasoa vastaavaa. Myös vertaistarinat koettiin hyödyllisiksi. Tekemällä oppii, oli yrittäjien pääviesti. Lisäksi on muistettava, että mahdolliset haasteet havaitaan usein vasta ohjelmia käyttöön otettaessa, siksi oppimiseen tarvitaan myös omatoimista kokeilua ja aikaa. Kokemukset oppimisesta ovat kuitenkin yksilöllisiä ja onkin hyvä pohtia myös sitä, miten itse oppii parhaiten.

DIKO-hanke kehittää pk-yritysten digiosaamista

Elokuussa alkanut DIKO-hanke järjestää keväällä 2022 tilaisuuksia, joissa ikääntyville yrittäjille tarjotaan hyvinvointiin ja oppimiseen liittyviä puheenvuoroja ja mahdollisuuksia käytännön digitaitojen kehittämiseen. Tavoitteena on vastata yrittäjien haastatteluissa jakamiin digiosaamisen haasteisiin ja lisätä samalla heidän hyvinvointiaan ja kasvattaa heidän verkostojaan.

Katariina Perttula
Lehtori
SeAMK
Sosiaali- ja terveysala

* DIKO – Digiosaamisen kehittäminen Etelä-Pohjanmaan pk-yrityksissä, on ESR-rahoitteinen hanke, jonka päätavoitteena on kehittää eteläpohjalaisten pk-yritysten digiosaamista. Kirjoittaja toimii projektipäällikkönä

DIKO-hankkeessa.

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020